

Møtedato: 8. februar 2023

Vår ref.:
2022/66-23

Saksbehandler:
Hansen, Tidemann, Monsen

Dato:
1.2.2023

Styresak 4–2023

Budsjett 2023 – konsolidert

Saksdokumentene var ettersendt

Forslag til vedtak

Styret i Helse Nord RHF inviteres til å fatte følgende vedtak:

1. Styret i Helse Nord RHF registrerer at kun Sykehusapotek Nord HF og Helse Nord IKT HF har vedtatt et budsjett for 2023 i tråd med krav og økonomiske rammebetingelser.
2. Styret i Helse Nord RHF erkjenner at sykehusforetakene er i en krevende situasjon og at økonomiske omstillingsutfordringer ikke kan løses fullt ut i 2023.
3. Styret vedtar følgende endringer i økonomiske rammebetingelser for 2023:
 - a. 170 mill. kroner omfordes fra Helse Nord RHF til helseforetakene i omstillingstilskudd for 2023.
 - b. resultatkravet til Helse Nord RHF reduseres med 159 mill. kroner fra +171 til +12 mill. kroner.
 - c. resultatkravet til Finnmarkssykehuset reduseres med 74 mill. kroner fra +24 til -50 mill. kroner.
 - d. Finnmarkssykehuset HF's ramme for kassakreditt økes med 50 mill. kroner fra 500 til 550 mill. kroner.
4. Styret i Helse Nord RHF ber adm. direktør kalle styrene i helseforetakene inn til foretaksmøte for å stadfeste krav om å:
 - a. innen utgangen av mars 2023 styrebehandler budsjett 2023 på nytt i tråd med de nye forutsetningene. Budsjettet skal vedtas med en komplett og oppdatert risikovurdert omstillingsplan for 2023.
 - b. gjennomfører nødvendig omstilling slik at foretaket i 2024 har økonomisk bærekraft for å håndtere drift og investeringer.

- c. innen utgangen av april 2023 fremlegger bærekraftsanalyse og forslag til økonomisk langtidsplan for perioden 2024 – 2031, hvor år 2024 er innrettet slik at drift og investeringer er i balanse innenfor tilgjengelige rammer.

Bodø, 1. februar 2023

Marit Lind
konst. administrerende direktør

Formål

Denne styresaken fremmes for å gi styret i Helse Nord RHF en samlet tilbakemelding på om krav og føringer fra styret er fulgt opp av helseforetakene i budsjett for 2023.

Sammenheng med strategi og grunnleggende verdier

Vurderingene i saken skal bidra til at virksomheten baseres på *kvalitet, trygghet, respekt og lagspill*.

Bakgrunn

Styret i Helse Nord RHF vedtok budsjettpremisser for helseforetakene i *styresak 81-2022 Økonomisk langtidsplan 2023-2026 - inkl. rullering av investeringsplan 2023-2030* (styremøte 22. juni 2022) og i *styresak 139-2022 Budsjett 2023 foretaksgruppen, rammer og føringer* (styremøte 26. oktober 2022). Basert på disse premissene har styrene i helseforetakene vedtatt sine respektive budsjetter for 2023.

Beslutningsgrunnlag

Helseforetakene har i budsjettbehandlingen lagt til grunn resultatkravene vedtatt av styret i Helse Nord RHF. Sykehusforetakene har imidlertid ikke vedtatt realistiske planer for å nå resultatkravet i 2023. Ingen av sykehusforetakene har beskrevet at tiltakene har negative effekter for pasienter eller behandlingstilbud.

Finnmarkssykehuset HF

Finnmarkssykehuset har et omstillingsbehov på om lag 232 mill. kroner (8,9 % av driftsinntektene), har identifisert tiltak på 120 mill. kroner og rundt 110 mill. kroner i uløst omstillingsbehov. Helseforetaket mener selv at risikoen er lav ved identifiserte tiltak.

Identifiserte tiltak: I stor grad de samme som det har vært planlagt med tidligere år; økt poliklinisk aktivitet, bedre bemanningsplanlegging og samtidig reduksjon av innleie og overtid. Helseforetaket planlegger i tillegg å iverksette et større strategisk arbeid («Finnmarkssykehuset 2.0») hvor organisering og funksjonsfordeling skal vurderes.

Helgelandssykehuset HF

Helgelandssykehuset har et omstillingsbehov på om lag 180 mill. kroner (7,5 % av driftsinntektene) og har identifisert tiltak med oppgitt forventet effekt på 170 mill. kroner. Styret i Helgelandssykehuset ber om at resultatkravet reduseres med 10 mill. kroner fra +42 mill. kroner til +32 mill. kroner som følge av kostnader til prosjektet Nye Helgelandssykehuset.

Identifiserte tiltak: I stor grad bedre bemanningsplanlegging og reduserte personellkostnader og innleie, bedre produktivitet og andre kostnadseffektiviseringer.

Universitetssykehuset Nord-Norge HF (UNN)

UNN har identifisert et omstillingsbehov på 412 mill. kroner (4,6 % av driftsinntektene). Etter administrativ dialog med foretaket i etterkant av at budsjettet for 2023 er besluttet, er det klarlagt at helseforetaket har en betydelig uløst omstillingsutfordring ut over det som fremkommer i helseforetakets styresak.

Identifiserte tiltak: I stor grad bedre bemanningsplanlegging, inntektsøkninger blant annet knyttet til redusert omfang av utskrivningsklare pasienter, noe nedbemanning og andre kostnadseffektiviseringer.

Nordlandssykehuset HF

Nordlandssykehuset har identifisert et omstillingsbehov på om lag 283 mill. kroner (5,3 % av driftsinntektene) og har oppgitt forventet effekt av tiltak på 283 mill. kroner.

Identifiserte tiltak: I stor grad bedre bemanningsplanlegging, redusert sykefravær, innleie.

I tillegg er det forutsatt betydelig effekt av ikke identifiserte tiltak og lagt som premiss at fristbruddkostnader reduseres.

Sykehusapotek Nord HF

Sykehusapoteket Nord har vedtatt et realistisk budsjett for sin virksomhet i 2023.

Helse Nord IKT

Helse Nord IKT har vedtatt et realistisk budsjett for sin virksomhet i 2023.

Medbestemmelse

Budsjett 2023 - konsolidert vil bli drøftet med konserntillitsvalgte og -verneombud 7. februar 2023. Protokoll fra møtet ettersendes.

Administrerende direktørs vurdering

Den økonomiske situasjonen er ved inngangen til 2023 svært krevende i spesialisthelsetjenesten generelt, og for Helse Nord spesielt. En utfordrende bemanningssituasjon, sykefravær, økte kostnader knyttet til fristbrudd og mange innleggelser på grunn av luftveisinfeksjoner, innebærer en betydelig belastning og merkostnader.

Foretaksgruppen må omstille virksomheten med omlag 1,1 mrd. kroner (om lag 5,1 % av omsetningen) for å kunne drifte i innenfor tildelt, økonomisk ramme. Helseforetakenes budsjettarbeid og vedtatte planer for 2023 har en betydelig usikkerhet og det viser at foretaksgruppen trolig ikke er i stand til å gjennomføre tilstrekkelig omstilling i løpet av 2023.

I tillegg til identifiserte omstillingsutfordringer for 2023 er det risiko knyttet til lønns- og prisvekst. Bevilgningene i statsbudsjett 2023 legger til grunn en lønnsvekst på 4,2 % og prisvekst på 3,0 %. Dersom lønnsveksten blir 4,7 % og prisveksten 5 % vil dette utgjøre minst 160 mill. kroner i økt omstillingsutfordring for Helse Nord.

Styrene i helseforetakene er ansvarlige for at helseforetaket har en realistisk plan for en drift i tråd med økonomiske rammebetingelser, og normalt ville adm. direktør tilrådet styret i Helse Nord RHF om å be helseforetaksstyrene på nytt behandle budsjett med komplette tiltaksplaner for å løse utfordringen for 2023. Adm. direktør vurderer imidlertid at det er lite realistisk at helseforetakene kan identifisere, utrede, risikovurdere og implementere ytterligere nye tiltak med tilstrekkelig økonomiske

effekter til å løse hele utfordringen i 2023. Den største utfordringen er for Finnmarkssykehuset som har relativt høyest omstillingsbehov.

Med denne bakgrunn vurderer adm. direktør det nødvendig å foreslå en endring i de økonomiske rammebetingelsene for helseforetakene i 2023 slik at sykehusforetakene gis tid til å utarbeide realistiske tiltak som legger til rette for en bærekraftig utvikling i planperioden fra 2024-2031. Det er samtidig svært viktig at helseforetakene gjennomfører allerede vedtatte tiltak, parallelt med at det planlegges og iverksettes nye.

En av føringene fra Helse- og omsorgsdepartementet for 2023 er å vurdere hva helseforetakene kan gjøre mindre av. I helseforetakenes omstillingsplaner er dette lite omtalt. Behandlingsaktiviteten i helseforetakene i regionen er allerede høy sammenliknet med nasjonalt gjennomsnitt på mange områder.

Forslag til endring

Det er viktig å etablere realistiske økonomiske mål for 2023 for helseforetakene. På denne bakgrunn foreslår adm. direktør følgende:

- omfordele 170 mill. kroner til helseforetakene og samtidig redusere sentralt overskuddskrav for 2023 med 159 mill. kroner. Denne engangsbevilgningen for 2023 fordelt etter inntektsmodellen, skal redusere risiko i helseforetakenes planer og gi helseforetakene bedre tid til langsiktig omstillingsarbeid.
- redusere Finnmarkssykehusets resultatkrav for 2023 med 74 mill. kroner fra +24 til -50 mill. kroner
- be helseforetaksstyrene om å:
 - o innen utgangen av mars 2023 styrebehandle budsjett 2023 på nytt i tråd med de nye forutsetningene. Budsjettet skal vedtas med en komplett og oppdatert risikovurdert omstillingsplan for 2023.
 - o gjennomføre nødvendig omstilling slik at helseforetaket i 2024 har økonomisk bærekraft for å håndtere drift og investeringer.
 - o innen utgangen av april 2023 fremlegge bærekraftsanalyse og forslag til økonomisk langtidsplan for perioden 2024 – 2031, hvor år 2024 er innrettet slik at drift og investeringer er i balanse innenfor tilgjengelige rammer.

Samlet foreslås planlagt økonomisk resultat for Helse Nord i 2023 redusert fra +283 mill. kroner til +50 mill. kroner. Dette innebærer at handlingsrommet for investeringer i økonomisk langtidsplan reduseres med 233 mill. kroner, gitt at kravene for 2023 nås.

Foretaksmøtet i Helse Nord RHF 17. januar 2023 stiller krav til *at de regionale helseforetakene innretter virksomheten innenfor økonomiske rammer og krav som følger av Stortingets behandling av Prop. 1 S (2022–2023), foretaksmøtet og oppdragsdokumentet for 2023, slik at sørge for-ansvaret oppfylles og det legges til rette for en bærekraftig utvikling over tid.* Adm. direktør mener at foreslått endring gir realistiske økonomiske mål for 2023. Samtidig gir det rom for nødvendig langsiktig omstillingsarbeid som skal bidra til en bærekraftig utvikling over tid. Det vises også til tidligere beslutninger om å utsette investeringer, ref. *styresak 139–2022 Budsjett 2023, foretaksgruppen – ramme og føringer* (styremøte 26. oktober 2022).

Resultatkravet til Helse Nord RHF reduseres med 159 mill. kroner, mens bevilgning sentralt reduseres med 170 mill. kroner. Dette medfører et effektiviseringskrav til Helse

Nord RHF på 11 mill. kroner som vil bli håndtert som en del av oppfølging av *styresak 140-2022 Budsjett 2023 - Helse Nord RHF* (styremøte 26. oktober 2022).

Samlet effekt av adm. direktørs forslag oppsummeres i tabellen.

Budsjett 2023 (mill. kroner)	Finmark	UNN	NLSH	Helg	RHF	SUM
Brutto omstillingsbehov	-232	-412	-283	-180		-1 107
Effekt vedtatte tiltak	121	412	283	170		986
Uløst omstillingsutfordring styresaker	-111	0	0	-10		-121
Omstillingsbehov korrigert av RHF		-100	-60			
Ny uløst omstillingsutfordring	-111	-100	-60	-10		-281
Omstillingsbevilgning 2023 fordelt etter modell	24	77	48	21	-170	0
Endring resultatkrav	74				159	233
Uløst omstilling etter forslag til løsning	-13	-23	-12	11	-11	-48

Tabell 1 Uløst omstillingsbehov

Helse Nord har korrigert omstillingsbehovet for UNN og Nordlandssykehuset på bakgrunn av:

- Stor usikkerhet rundt samlet uløst omstilling for UNN, i denne saken estimert til omlag 100 mill. kroner.
- Usikker effekt av reduserte fristbrudd og nye ikke besluttede tiltak for Nordlandssykehuset, i denne saken estimert til omlag 60 mill. kr.

Etter foreslått endring vil Finnmarkssykehuset, UNN, Nordlandssykehuset og Helse Nord RHF måtte utarbeide ytterligere tiltak for 2023 på minst 48 mill. kroner. Helgelandssykehusets oppgitte effekter av identifiserte tiltak tilsier at helseforetaket har tilstrekkelige tiltak, men adm. direktør vurderer at foreslått omstillingsbevilgning for 2023 vil dempe risiko i helseforetakets plan for 2023.

Forslag til endring i resultatkrav framkommer i tabellen under.

Økonomiske resultatkrav 2023	Finmark	UNN	NLSH	Helg	RHF	SANO	IKT	SUM
Vedtatt i styresak 139-2022	24	40	5	42	171	1	0	283
Foreslått endring	-74				-159			-233
Nye resultatkrav	-50	40	5	42	12	1	0	50

Tabell 2 endrede resultatkrav

Redusert resultatkrav for Finnmarkssykehuset medfører behov for å tilføre helseforetaket likviditet. Adm. direktør foreslår at dette gjøres i form av økt ramme for kassakreditt.

Vedlegg:

1. Foretaksgruppens samlede budsjett
2. Likviditet

Vedlegg 1 Foretaksgruppens samlede budsjett

Summen av helseforetakenes vedtatte budsjetter framgår av tabellen. I økonomirapportering for januar vil helseforetakenes vedtatte budsjetter ligge til grunn.

Foretaksgruppen (i 1000 kr)	Vedtatt Budsjett 2022	Vedtatt Budsjett 2023	Estimat regnskap 2022 (per nov 22)	Endring Bud 23-Bud 22	Endring Bud 23 - Estimat 22
Basisramme	14 454 732	16 114 039	14 880 893	11,5 %	8,3 %
Resultatbasert finansiering	67 900	69 100	67 900	1,8 %	1,8 %
ISF egne pasienter	3 968 864	3 326 848	3 944 911	-16,2 %	-15,7 %
ISF av legemidler utenfor sykehus	213 948	157 696	199 837	-26,3 %	-21,1 %
Gjestepasientinntekter	94 758	92 565	109 758	-2,3 %	-15,7 %
Polikliniske inntekter	341 292	355 436	367 467	4,1 %	-3,3 %
Utskrivningsklare pasienter	61 077	58 714	91 077	-3,9 %	-35,5 %
Andre øremerkede tilskudd	511 414	545 234	821 311	6,6 %	-33,6 %
Andre driftsinntekter	956 854	983 532	1 223 285	2,8 %	-19,6 %
Sum driftsinntekter	20 670 839	21 703 164	21 706 439	5,0 %	0,0 %
Kjøp av offentlige helsetjenester	1 459 423	1 533 871	1 454 966	5,1 %	5,4 %
Kjøp av private helsetjenester	889 625	930 870	1 038 110	4,6 %	-10,3 %
Varekostnader knyttet til aktivitet	1 801 698	1 836 544	2 098 549	1,9 %	-12,5 %
Innleid arbeidskraft	108 621	167 247	483 892	54,0 %	-65,4 %
Lønn til fast ansatte	9 857 124	10 266 452	10 018 004	4,2 %	2,5 %
Overtid og ekstrasjehjelp	426 264	436 545	840 678	2,4 %	-48,1 %
Pensjon inkl arbeidsgiveravgift	1 591 792	1 806 313	1 678 407	13,5 %	7,6 %
Off. tilskudd og ref. vedr arb kraft	-534 825	-624 962	-681 471	16,9 %	-8,3 %
Annen lønn	732 524	794 114	802 669	8,4 %	-1,1 %
Sum lønn og innleie eksklusive pensjon	10 589 708	11 039 396	11 463 772	4,2 %	-3,7 %
Avskrivninger	1 076 114	1 060 548	1 043 441	-1,4 %	1,6 %
Nedskrivninger	0	0	0		
Andre driftskostnader	2 945 127	3 090 172	2 859 907	4,9 %	8,1 %
Sum driftskostnader	20 353 487	21 297 714	21 637 152	4,6 %	-1,6 %
Driftsresultat	317 352	405 451	69 287	27,8 %	485,2 %
Finansinntekter	18 130	68 443	20 519	277,5 %	233,6 %
Finanskostnader	79 663	190 807	89 807	139,5 %	112,5 %
Finansresultat	-61 533	-122 364	-69 287	98,9 %	76,6 %
Ordinært resultat	255 819	283 086	0	10,7 %	
Ekstraord inntekter					
Ekstraord kostnader					
Skattekostnad	-181	86		-147,6 %	

Resultatet for 2022 forventes å bli i størrelsesorden +/- balanse. Resultatet for 2022 inneholder gevinst ved salg av eiendom 344 mill. kroner, engangskompensasjon knyttet til pandemikostnader og tapte aktivitetsbaserte inntekter på 255 mill. kroner, samt ekstrabevilgning i desember 2022 på 317 mill. kroner.

Vedlegg 2 Likviditet

I styresak 173-2022/5 Likviditetsprognose 2023, oppfølging av styresak 139-2022 ble det redegjort for likviditetsframskrivninger ved ulike økonomiske scenarier. Engangsbevilgning i desember 2022 på 317 mill. kroner har bedret likviditetssituasjonen.

For å håndtere nødvendig likviditet til betaling av pensjonspremier økes driftskredittrammen til Helse Nord RHF fra 1865 mill. kroner ved inngangen av 2023 til 2 655 mrd. kroner ved utgangen av 2023.

Gitt resultat i tråd med resultatkravet er likviditetsreserven tilstrekkelig i 2023, men det er høy risiko og netto likviditet reduseres med omlag 1,2 milliarder kroner.

Likviditetsbudsjett 2023	
Kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	
Budsjettert resultat	50 000
Avskrivninger/ nedskrivninger	1 060 000
Endring fordring/kortsiktig gjeld som påvirker likviditet	-150 000
Diff pensjonskostnad/premiebetaling	-800 000
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	160 000
Kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	
Ubrukte investeringsrammer pr 1.1.2023 estimat	-920 000
Investeringsbudsjett 2023	-1 995 200
Forventet ubrukte investeringsrammer 31.12.23	500 000
Salg av eiendom	60 000
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-2 355 200
Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	
Opptak av ny langsiktig gjeld	1 148 000
Investeringstilskudd	72 000
Avdrag lån	-202 300
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	1 017 700
Netto endring i kontanter 01.01.2023-31.12.2023	-1 177 500
IB 01.01.2023	906 568
UB 31.12.2023, budsjett	-270 932
Ramme for kassakreditt 31.12.23	2 665 000
Kassakreditt opptatt	-1 061 876
Ubrukt kassakreditt	1 603 124
Likviditetsreserve	1 332 192